

NARODNI DNEVNIK

Izaja vsak dan opoldne, izvenredne nedelje in praznike.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 23.
UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG ŠTEV. 3.
TELEFON ŠTEV. 2852.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifi.
Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu štev. 13.633.

Radić ne vstopi v vlado.

Radić ne vstopi v vlado. To je na kratko rezultat dogodkov včerajšnjega dne. Bilo je sicer že skoraj gotovo, da Radić ne bo zvezal svoje usode s Pribečevićem, temveč raje žrtvoval problematično kmetsko-demokratsko koalicijo in se poslužil realnih prednosti, ki jih daje sodelovanje v vladi. Zlasti je bilo to verjetno po nepričakovanem navdušenju Radića za Vukičevića in po njegovem odkritju, da je Velja Vukičević velik človek.

Pa je že tako, da je Radić bil in ostane nepreračunljiv. Dopoldne je še klical živio Vukičeviću, popoldne se že ni hotel več z njim razgovarjati. V torek je še izjavil Marinkoviću, da vstopi v Vukičevićevo vlado, v sredo pa je preklical svojo izjavo. Upravičeno je dejal Marinković, da se ni mogoče zanesti na Radića.

G. Radić očividno upa, da bo vendarle še zmagala njegova kalkulacija z demokratskim blokom. Toda ta račun je nad vse zgrešen. Prvaki seljaške demokracije računajo namreč, da bodo šli z njimi tudi muslimani in prav vsi demokrati. Kako silno napačen je ta račun, je pokazal včerajšnji dan, ko se muslimani niso niti hoteli udeležiti seje demokratske zajednice, kateri formalno še vedno pripadajo. Ravno tako pa je jasno, da v nobenem slučaju ne bodo šli vsi demokrati z Radićem in Pribečevićem. Saj je še včeraj izjavil v demokratskem klubu Marinković, da se na Radića ni mogoče zanesti in vsi vemo, da Marinković ne preklicuje svojih izjav tako, kakor jih preklicuje Radić. Če pa ne gredo muslimani s kmečko demokracijo, potem je večina za KDK nedosegljiva in naj bi tudi vsi demokrati šli za Radićem.

Znova pa so pokazali včerajšnji dogodki, da se tudi pri nas približujemo polagoma dvostrankarskemu sistemu. Na eni strani radikali in njih zavezniki, na drugi strani demokrati s svojimi pristaši. Ko bo ena teh skupin imela jasno večino, kar je mogoče šele po razčiščenju v demokratski stranki, tedaj bo tudi padla definitivna odločitev. Dokler pa nima nobena skupina jasne večine, tako dolgo tudi ni mogoča večja izprememba.

Velika zmota voditeljev kmečko-demokratske koalicije pa je, če mislijo, da bodo oni vodili novo skupino. Vodstvo bo ostalo slej ko prej v srbijanskih rokah in njim pripade samo vloga zaveznikov.

Samo želeli bi bilo, da bi čim prej prišli do dvostrankarskega sistema, ker potem je upati, da se bo pri nas manj taktiziralo, zato pa delalo vsaj nekaj načelne politike. Najbrž bi to tudi že dosegli, če bi bil g. Davidović malo bolj odločen, Radić pa malo bolj dosleden.

Tako pa je ostala situacija neizpremenjena in bo ostala najbrže do sprejema proračuna in davčnega zakona. Čas hiti in proračunska razprava se mora čez par dni pričeti in zato ni časa za krizarjenje in v tem je vzrok, da je ostala situacija v rokah vlade.

Radićevi pogoji.

Beograd, 27. januarja. Ves včerajšnji dan je bil politično zelo živahen. Akcija za sestavo koncentracijske vlade je včeraj iznenada zadobila konkretne oblike. Velja Vukičević gre za tem, da razbije prečansko fronto, a v drugi vrsti za tem, da istočasno onemogoči Davidovića.

Včeraj popoldne je prišlo do sestanka med Veljo Vukičevićem in Radićem. Toda ta sestanek ni rodil onega sadu, kakor ga je Vukičević pričakoval. Vukičević je zahteval od Stjepana Radića, da

se popolnoma loči od Pribečevića in da vstopi v vlado. Na to zahtevo je odgovoril Stjepan Radić: 1. Da ne more biti zadovoljen z resori, ki mu jih Vukičević ponuja in stavlja povsem drugačne pogoje, zahtevajoč pet resorov. 2. Zahteva nov delovni program vlade in smatra, da je treba nekatere zakone podvreči reviziji. V uradni program vlade je treba sprejeti nekoliko zakonskih predlogov, ki jih smatra HSS za neobhodno potrebne. Radić je zlasti podčrtal, da se sedaj nikakor ne more ločiti od SDS in da je njegovo mnenje, da mora vstopiti v novo vlado seljaško-demokratska koalicija kot celota.

Beograd, 27. januarja. Včeraj popoldne se je z velikim zanimanjem pričakoval sestanek Vukičevića s Stjepanom Radićem. Na tem bi bil moral Stjepan Radić odgovoriti na Vukičevićeve ponudbe. Radić se je posvetoval o tem s svojimi prijatelji in je popoldne dolgo konferiral s Pribečevićem.

Na tej konferenci je bil dosežen sporazum v sledečem: Ker je Vukičević stavil pogoj, da pojde samo HSS v vlado in na ta način pokazal, da želi rešcep seljaško-demokratske koalicije, prekine Radić nadaljna pogajanja z Vukičevićem. Ko je bil storjen ta sklep, je podal Stjepan Radić na skupni seji seljaško-demokratske koalicije poročilo o pogajanjih, ki jih je imel z Vukičevićem in o pogojih, ki mu jih je stavil Vukičević.

Po tej seji je Stjepan Radić poslal ob 5.20 po Pavletu Radiću Velji Vukičeviću tole pismo:

RADIĆEVO PISMO.

Beograd, 26. januarja 1928 ob 5. Gospodu Velimiru Vukičeviću, ministrskemu predsedniku v Beogradu. Gospod predsednik! Ob razgovorih o vstopu seljaško-demokratske koalicije v koncentracijsko vlado pod Vašim predsedstvom ste takoj v začetku izjavili: Sprejemem samo HSS. Ne sprejemem nikakor SDS, ker ta ni zame nikaka stranka, temveč samo frakcija. Vi niste hoteli niti najmanj uvaževati moje informacije, da ne gre in ne more iti za to ali ono stranko posebej, ampak o njeni koaliciji, ki je celota proti vsem drugim strankam in faktorjem. Niste niti najmanj uvaževali tega, da je bila ta seljaško-demokratska koalicija sprejeta in odobrena od hrvatskega in srbskega naroda v Hrvatski in v ostalih prečanskih krajih tako navdušeno in enodušno, da se bo ta koalicija pretvorila prej v edinstveno stranko, kakor pa bi se razbila. Vi ste nadalje na glavni pogoj za naš vstop v razširjeno vlado, da prevzame ministrstvo financ eden od naših zastopnikov, rekli, da o tem dosedaj ne more biti govora. In šele tedaj, ako bi sedanji minister financ zaradi bolezni eventualno podal ostavko, bi se moglo o tem govoriti. Na moje vprašanje, kaj ste odločili glede nekaterih velikih županov, s katerimi je narod do skrajnosti nezadovoljen, imenoma s splitskim velikim županom Perovićem, ste rekli: Nikar ne stavljajte pogojev, ker kar se stavlja za pogoj, to se ne izvršuje. Takoj nato pa ste sami stavili pogoj, da je vstop HSS v vlado neobhodno vezan na to, da pojdem jaz osebnostno v Vašo vlado. Končno sem se iz čelga poldrugurnega razgovora preveril, da bi bil naš in posebno moj položaj v Vaši vladi mnogo težji, slabši in hujši, kakor je bil v vladi blagopokojnega Pašića in v vladi Nikole Uzunovića. Moja dolžnost je, da Vam po posvetovanju s svojimi zavezniki in sodelavci iskreno izjavljam, da je vsak naš nadaljni razgo-

vor o vstopu v Vašo vlado brezpredmeten.

S spoštovanjem Stjepan Radić, predsednik seljaško-demokratske koalicije.

Ko je to pismo odnesel Pavle Radić k Vukičeviću, se je na povratku od Velje Vukičevića mudil nekoliko časa v razgovoru s Pribečevićem in Stjepanom Radićem. Nato je odšel Pribečević na razgovor z Davidovićem v predsedništvo demokratskega kluba. Stjepan Radić je ob 6.20 odpotoval v Zagreb.

Politični krogi smatrajo, da je po tem vsak nadaljni razgovor med Vukičevićem in Stjepanom Radićem prekinjen.

RADIĆEV REFERAT SVOJEMU KLUBU.

Beograd, 27. januarja. Ob 5. popoldne bi bil moral iti Stjepan Radić k Vukičeviću na razgovor. Prej je imel Radić še sestanek z Davidovićem in Pribečevićem in je bilo sklenjeno, da pošlje Radić Vukičeviću pismo, kar se je tudi zgodilo.

Stjepan Radić je imel na seji kluba seljaško-demokratske koalicije govor, v katerem je navajal razgovore med njim in Vukičevićem. Radić je v tem govoru

Vukičević ne bo demisijoniral.

Kakor se doznava, se je odločil Vukičević za to, da sploh ne poda ostavke. Smatra, da ima danes zelo močno parolo v tem, ker sta davčni zakon in proračun pred narodno skupščino in zastopa stališče, da sme kolikar koli parlamentarna vlada pasli samo na plenumu narodne skupščine.

Dobro poučena osebnost iz bližnje okolice Velje Vukičevića je izjavila: Bomo videli, kdo bo imel moč, da spravi današnjo vlado v krizo, vlado, ki dela na najvažnejših zakonih, na proračunu in davčnem zakonu. Stopili bomo v ponedeljek pred plenum Narodne skupščine in bomo, ako pride do krize, pomensko prešeli, da se bo vedelo, kdo je oni, ki bo moral nositi odgovornost za vse eventualne katastrofe, ki lahko nastopijo v političnem življenju, ako pride do padca današnje vlade. Na davčnem zakonu se dela pri nas že 10 let in vse stranke so se angažirale za to, da se zakon sprejme. Vlada, ki ji je sedaj dana možnost, da se ta zakon sprejme, se ne da tako lahko zrušiti, ker bi značilo napraviti atentat na prizadevanje, da se ta zakon sprejme v skupščini.

Pričakuje se, da se bodo danes pričele konzultacije na dvoru in da bo kolikar prvi sprejet Uzunović. To bi pokazalo način, kako bi si situacija razvijala, ako vlada v ponedeljek pade.

Zanimivo je, da se je vršila včeraj seja demokratskega kluba brez muslimanov, čeprav je demokratska zajednica eno politično telo, ki rešuje vsa politična vprašanja edinstveno.

Vsi politični krogi so zapazili to odsotnost muslimanov na včerajšnji seji in smatrajo, da so to storili zato, da se more lažje izvršiti obračunavanje med dvema demokratskima skupinama, ako pride do tega.

DELJENA MNENJA.

Beograd, 27. jan. V radikalnem poslanskem klubu je, veš, da je Radić odbil vstop v vlado, vzbudila veliko iznenadenje. Oni pašičevci in centrumaši, ki se niso udeležili večerje v hotelu »Imperial«, so bili posebno zadovoljni. Ti smatrajo, da je situacija povoljna za akcijo, ki naj zruši Vukičevića. Iz njihove okolice se sliši, da bo dobil Uzunović mandat ne za sestavo vlade, temveč za proučevanje situacije in usvajanje mož-

napadal Vukičevića in izjavil, da se čudi, kako more biti predsednik vlade, saj je dokazal, da je politično slab človek, ko je nastopal proti seljaško-demokratski koaliciji kot da bi bila ta deca. Nadalje je omenil, kako je Vukičević mislil, da bo razbil seljaško-demokratsko koalicijo, a to se mu ne bo posrečilo, ker bo iz te koalicije nastala edinstvena stranka.

Nato je prečital pismo, ki ga je poslal Velji Vukičeviću. To pismo je bilo sprejeto z burnim ploskanjem. Stjepan Radić je pred svojim odhodom v Zagreb izjavil novinarjem, da je zadovoljen in da so po pismu, ki ga je poslal Vukičeviću, vsi nadaljni razgovori odveč. Dobil je brzojavko iz Zagreba, da mu je žena zbolela in da naj hitro pride domu. V vsaki drugi situaciji bi pa ostal v Beogradu.

V parlamentarnih vrstah se je včeraj trdilo, da je bila vsa akcija za koncentracijo izvedena samo zato, da bi se davčni zakon in proračun sprejela v parlamentu s čim večjo večino. Istotako naj bi se s to politiko razbila takozvana prečanska fronta in se onemogočila Davidovićeve akcija proti Vukičevićevo vladi.

nosli za sestavo vlade radikalov, pašičevcev in drugih skupin, ki bi hotele vstopiti v tako vlado. Uzunović bi bil prvi iz radikalnega kluba, ki bi javno nastopil proti Vukičeviću(?).

Vladni poslanci hrde, da je Radić pobegnil v Zagreb, ker je včeraj prevzel nase obveznost, da vstopi v vlado, a se je sedaj temu izneveril.

SKUPNA SEJA NRS IN SLS.

Beograd, 27. jan. Sinoči ob 6. in pol je bila skupna seja radikalov in SLS. Na tej seji ni bil predsednik vlade, a so bili ministri in poslanci.

Prvi je govoril dr. Laza Marković, ki je vprašal, ali se more vršiti seja glede na to, ko je nejasno, če je vlada v krizi ali ne. Ako je v krizi, potem je diskusija brezpredmetna, ker lahko pride nov minister financ, ki bi se ne strinjal s tem zakonskim predlogom.

Minister Veljko Kocić odgovarja, da vlada ni v krizi. To kar se dogaja, je poskus, da se pritegnejo radićevci v vlado. Nato govori Kojić, ki se strinja z Lazo Markovićem, da je vlada v krizi in misli, da ni treba diskulirati. Za njim govori Vasilije Trbić in minister za kmetijstvo Stanković. Na koncu polemizira Pušenjak s Stankovićem v vprašanju zemljarine. Juraj Janković zaključuje diskusijo s tem, da bi moral priti minister financ na skupno sejo in poda mišljenje vlade o davčnem zakonu in se gotovo stvari popravijo.

SEJA DEMOKRATSKEGA KLUBA.

Beograd, 27. jan. Včeraj popoldne je bila seja Demokratskega kluba, na kateri sta podala referate Davidović in Marinković o politični situaciji. Davidović je pojasnil poskus, da se sestavi koncentracijska vlada. Marinković je dejal, da je bil Radić včeraj pripravljen vstopiti v vlado, a je danes svoj sklep izpremenil.

NERESNIČNE VESTI O KONCENTRACIJI ČEHOSLOVAŠKE VOJSKE.

Praga, 27. januarja. Vojaški komisar v Košicah odločno demantira vesti o koncentraciji češkoslovaških čet na madžarski meji. Na Slovaškem in v Podkarpatski Rusiji se vrše manevri češkoslovaške vojske in je vse domnevanje o koncentraciji čet vrženo v javnost s tendenco, da se razburi ondoto prebivalstvo.

Naša mala in velika politika.

Pol leta smo se v Mariboru pripravili radi novih političnih kombinacij v komunalni korporaciji. Pol leta smo pripravljali najrazličnejše kombinacije in bloke in ko so šli mariborski meščani dne 18. decembra lanskega leta na volišče, so bili trdno prepričani, da bodo s svojimi glasovi odločili, ali ostane Maribor črn ali postane rdeč.

Na eni strani se je oblikoval blok socialistov in samostojnih demokratov, na drugi blok klerikalcev z Nemci in drugimi manjšimi skupinami. Med obema navideznima blokoma se je vršila ogorčena borba. »Slovenec« in »Mariborčan« sta bruhalo ogenj iz žveplo na socialiste in enako tudi na samostojne demokrate, iz možnarjev »Jutra«, »Večernika«, »Slovenskega Naroda« in »Delavske politike« ter »Volksstimme« so pa padale najdebelejše granate na klerikalce, na njihovo narodno izdajstvo itd. Listi SLS so nazdravljali zvezi marksizma s fašizmom, listi SDS pa zvezi slovenstva z nemškim nacionalizmom. Bil je boj, kaj bo, mesarsko klanje. Dne 18. decembra zvečer se je zbrala na Glavnem trgu pred mestnim tajništvom SLS množica njenih pristavev, ki je z grenkimi vzkliki in z gorečim navdušenjem proslavljala zmago svoje stranke in ponizovala poražene nasprotnike: socialiste, samostojne demokrate.

Viharnemu večeru manifestacij je pa sledilo tiho in hladno jutro. Voja je bila dobojevana in volilci, ki so storili svojo dolžnost v zvestobi do idej in blokov, so pričakovali dneva prvega sestanka novega občinskega zastopstva. Nobeden dveh blokov ni bil sam dovolj močan, da bi izvolil župana in razveselil na magistratu bodisi črno, bodisi rdečo zastavo. Eni kakor drugi so bili navezani na odločitev »divjakov«, to je zastopnikov onih strank in skupin, ki so prodrele le z enim samim kandidatom. Pravi gospodarji situacije so bili tiste dni baš ti najmanjši. Pričela so se posvetovanja. Konferiralo se je sem, konferiralo tja, »divjaki« so navijali svoje cene, a izza vsega tega se je že takoj prve dni pričela pojavljati kontura bloka, katerega pred volitvami ni bilo in s katerim poprej ni bilo ni računal. Bil je to blok meščanov proti socialistom. Pristaši obeh predvolilnih in volilnih blokov so znaževali z glavami. Na eni strani so se slišala začudena in presenečena vprašanja: »Kaj, mi naj bi se vezali z demokrati?« na drugi strani so se porajali drugi, jezni in ogorčeni klci: »Mi naj bi se zvezali s klerikalci in z Nemci?« Prišel je dan volitve župana in zgodilo se je, kar poprej ni bilo mogoče. Oni, ki so si stali za časa volitev nasproti kot nepomirljivi sovražniki, so si podali roke in so napravili »blok meščanov«. Iz delov dveh sovražnih si armad se je izoblikovala tretja armada oportunističnega kompromisarstva.

Pooblaščen in koncesijoniran zastopnica

jugoslovenstva, napredništva in nacionalizma se je zvezala s koncesijonirano zastopništvom slovenstva in »nazadnjaštva« in zagrešila s podporo Nemcev narodno izdajstvo, proti kateremu se je nekoč borila kakor križarji z neverniki. Po »izdajstvu« klerikalcev in radikalov je šla med »izdajalce« še SDS in tako danes v Mariboru sploh nimamo več stranke, ki bi ne bila »izdajalka«. Sami napredni izdajalci smo sedaj v Mariboru, in tako je prav, ne bomo si vsaj mogli očitati več izdajstva. Razlike, ki so nas doslej delile, so odstranjene in na našem magistratu visi poleg belo-rumene jugoslovenske državne zastave, vmes med obema pa lepo pisana frankurterica. Internacionalna je popolna in res ne vem, zakaj so socialisti s tem blokom tako nezadovoljni, saj so oni vendar tudi internacionalisti in bi morali biti veseli, da je tako lepo zmagal del njihovega programa, pa čeprav po zaslugi drugih in ne njih samih.

Včasih je veljalo, da je Amerika zemlja vseh možnih nemožnosti, zadnje čase ji pa dela hudo konkurenco naša trojedina domovina SHS. Radič in Pribečević, ki sta se leta in leta bojevala do onemoglosti za republiko in federalizacijo proti monarhiji in centralizmu in za monarhijo in centralizem proti republiko in federalizmu, sta postala prijatelja in zaveznika in ustanovila novo seljaško-demokratsko koalicijo. Radikali, demokrati in klerikalci, ki so si nekoč želeli smrt in večno pogubljenje so danes v vladni koaliciji.

In vendar je vsa politika naših strank čisto razumljiva in neumen je, kdor se ji čudi. Za ideje pač ni šlo ne enemu ne drugemu, »republika« in »monarhija«, »centralizem« in »federalizem«, »napredništvo« in »klerikalstvo«, »slovenstvo« in »jugoslovenstvo« vse to so le pripomočki za volilni boj, vse to je le orožje, kakor topovi, strojnice in bombe, ki se lahko menja takoj, ko se izkaže, da več ne učinkuje. Ideja je samo ena, silna, zvišena nad vse druge in ta ideja je: oblast vlada! Danes komaj uvidevamo, kakšna neumnost je bil strah pred Radičevim republiko. Vlado mu je bilo treba dati, pa je bil mir. Enako neumnost so zagrešili hrvatski federalisti, ko so se prestrašili Radičevega centralizma. Vlado mu je bilo treba vzeti, pa je postal zopet prečan. Enako nesmiseln je strah pred jugoslovenstvom in slovenstvom, pred liberalizmom in klerikalizmom in nazadnje tudi pred — komunizmom. V Jugoslaviji obstojata samo dve stranki: vladna in opozicijska. Kadar pride na vladno opozicijo, prevzame z oblastjo tudi program vladne stranke in kadar gre vladna stranka v opozicijo, si osvoji program svoje prejšnje nasprotnice, pristaši se pa med seboj sovražijo, tepejo, ubijajo in more radi — idej.

— S. —

Politične vesti.

— Nobene demarše ne bo vsled monoštrške afere. Čeprav se v uradnih izjavah Male antante še na lahko oglašajo upanja, da je še mogoče glede monoštrške afere pri Zvezi narodov kak uspeh, vendar pa postaja vedno bolj jasno, da države Male antante v tej stvari ne bodo dosegle več ko samo platonično zadoščenje. Na eni strani sila Zveze narodov itak nikdar ni posebno velika, kadar gre za interese malih držav, posebno nasledstvenih. Na drugi strani pa se je pojavila velesila, ki je odkrito na strani Madjarske, Italije, ki je poslala orožje, prevzema tudi moralno odgovornost za pošiljko orožja. Sklepi Sveta Zveze narodov morajo biti soglasni, stalen član tega sveta pa je Italija. A ne samo to. Zname so dobre zveze Rumunije z Italijo. V teški situaciji, v kateri se nahaja Rumunija vsled Besarabije, je za njo Italija skoraj edina uteha. In ni slučaj, da je istčasno, ko je hotela Mala antanta izvršiti demarš v Ženevi, rumunski zunanji minister Titulescu v Rimu. S tem je vsaka energična akcija Rumunije onemogočena. K vsem tem dejstvom pa pride še to, da Velika Britanija nikakor ne želi,

da bi se vsa stvar obravnavala pred Svetom Zveze narodov. In tako ni preostalo Češko-slovaški in Jugoslaviji nič drugega, kakor da so se zadovoljijo s slabotnim kompromisom in le opozorile Svet Zveze narodov na monoštrško afero, kakor da pri Zvezi narodov ne bi čitali časopisov. — Pač pa je še ostala tolažba, da se bo z zadevo bavil Svet Zveze narodov na svojem marčnem zasedanju. Da pa tudi tedaj ne bo nobenega pozitivnega uspeha, je sigurno. Mnenja smo, da je glasilo češke agrarne stranke čisto pravilno presodilo situacijo, ko je dejalo, da je Mala antanta premerila svoje moči in da je zato treba v bodoče z največjo hladnokrvnostjo presojati dogodke.

— Pred spremembo režima v Rumuniji. — Regentski svet je dal sporočiti vladi, da jo smatra le za začasno. Regentski svet je storil to pod vtisem javnega mnenja, ki vedno bolj zahteva odstop sedanje vlade, ker je zlasti po Brešanovi smrti liberalna stranka izgubila zaslombo v narodu. Na drugi strani pa postaja pozicija seljaške stranke pod vodstvom Mania vedno jača. Tako je izjavil

prof. Jorga, ki je voditelj vseh rumunskih intelektualcev, da je edina rešitev iz sedanjih težkih situacij, da prevzame vlado seljaška stranka skupno z drugimi res demokratičnimi elementi. Še večjo pozornost je vzbudila izjava generala Pozana, bivšega vrhovnega poveljnika rumunske vojske v svetovni vojni, ki je enako izjavil, da mora novo vlado sestaviti Maniu. Bukareštanski listi celo trde, da bi bil Prezan pripravljen prevzeti v Maniovi vladi vojno ministristvo, kar pokojni Bratianu ni mogel nikdar od njega doseči, pa čeprav je bil njegov osebn prijatelj. — Tudi seljaška stranka se zaveda, da je ona edina poklicana sestaviti novo vlado. Na kongresu stranke v Fekšanah je njen predsednik Mihaleke to tudi jasno izjavil in označil razbitje vladnega liberalnega bloka ter prevzem vlade po seljaški stranki kot neodložljivo državno potrebo. Bukareštanski listi sprejmemo vedno bolj to naziranje in zato je računati s tem, da pride v Rumuniji v kratkem do velike izpremembe. To tem bolj, ker uživa sedanja vlada v tujini tako malo ugleda, da nikakor ne more dobiti posojila, ki ga Rumunija baš sedaj tako silno potrebuje.

— Nezapažena zmaga Poincaré-ja. Ko je Francija preklcala svojo prepoved o izvozu kapitala, je Amerika tudi formalno opustila prepoved na francoska posojila v Ameriki. Ta prepoved ni nastala, ker bi Amerika dvomila v solidnost francoskega denarnega trga, temveč ker je hotela Amerika pritisniti na Francijo in ji dopovedati, da ne dobi kreditov, dokler ne ratificira za Francijo neugodnega dogovora o odplačevanju medvojnih dolgov. Trdovratni Poincaré pa je odgovoril trdoglavim Amerikancem z: ne! In z vztrajnim delom in neusahljivo voljo ni dosegel samo stabilizacije franka in ureditev francoskih financ, temveč tudi zopetno osvojitve gospodarskega vpliva finančne pozicije Francije, ne da bi pri tem sploh apeliral na ameriški denarni trg. Poincaré je tako naravnost eklatantno dokazal, kaj zmora samopomoč. In če sedaj sporoča ameriška denarna centrala Franciji, da je pripravljena nalagati zopet denar v Franciji, potem je to dokaz, da so vloge popolnoma zamenjane in da je Poincaré na celi črti zmagal.

— Haifa ali Alexandrette? — Petrolejsko vprašanje je vedno bolj v osrednju vse svetovne politike in poleg neštevilnih vprašanj razburja petrolejske magnate tudi vprašanje, ali naj bi končala petrolejska cevna napeljava iz Iraka v Haifa ali v Alexandretti. Haifa leži v britanskem ozemlju, kakor je tudi Irak pod britansko upravo, Alexandretta pa je v francoski Siriji in za njo govori ta argument, da je zveza z Alexandretto za 1600 kilometrov bližja. Ta argument pa ni Britancem zadosten, temveč pravijo, da bi morala napeljava v Alexandretto iti čez ozemlja, zasedena od sovražnih elementov in bi bila tako vsa napeljava ogrožena. Zvezo s Haifo pa bi mogli britanski aeroplani redno kontrolirati.

— Japonska bo zasedla tri kitajske province. Pred razpustom parlamenta je japonski zunanji minister govoril o položaju na Kitajskem. Če Kitajci ne bi mogli zadostno zagotoviti varnost imetja in življenja tujcem, potem bi bila Japonska prisiljena podvesti obsežne varnostne odredbe. Japonska se sicer noče vmešavati v kitajske notranje zadeve, vendar pa bi morala v tem primeru zasesti tri vzhodne kitajske province. Iz te izjave japonskega zunanjega ministra je razvidno, da Japonska samo išče ugodne prilike, da dobi vzrok za zasedbo kitajskih provinc, da dobi tako nove dežele, kamor bi mogla naseliti svoje izseljence. Zaščita tujcev je očitno samo prazen izgovor. Preobljudenost Japonske je tako velika, da se je že davno pričakovalo, da bo skušala Japonska osvojiti si novo ozemlje na Kitajskem. Japonska skuša te svoje namene izvesti v dogovoru z Rusijo in zato se tudi mudi sedaj posebna japonska mislija v Moskvi. Ni izključeno, da pride vsled ostrega nasprotstva med sovjeti in Anglijo ter Ameriko do japonsko-ruskega sporazuma.

Komunisti v Kantonu so poskusili priti z državnim udarom do oblasti. Poizkus se je ponesrečil in so bili takoj vsi aretiranci na mestu usmrčeni.

BOJ ZA PETROLEJ.

V koncentričnem boju med ameriški petrolejski magnati in britansko-holandskimi se je pojavil nov konkurent, ki more do temelja izpremeniti vse pogoje sedanjega boja. Svetovna petrolejska trdka Wolkert Brother je namreč prevzela interesno zastopstvo Texas Oil Company-je v Indiji in Bejrutu. Na ta način je postal nov petrolejski koncern, ki razpolaga s 500 milijoni dolarjev kapitala, le malo manj, ko dosedaj dominantna ameriška petrolejska družba Standard Oil Company, ki jo vodi stari Rockefeller.

Novi koncern je nastal v zvezi z bojem, ki se bo vodil med angleško-holandsko Royal Dutch Company-jo in Standard Oil Comp. Vse kaže, da hoče biti novi koncern v velikem boju dveh največjih konkurentov veseli tretji.

V prvi vrsti bo šlo sedaj za to, kdo osvoji Azijo in njen trg. Angleški petrolejski magnati bodo morali napeti tač vse sile, da si ta trg ohranijo. Verjetno je, da bodo cene petroleja vsled velike ponudbe petroleja na vseh poljih padle. Zlasti še, ker so bila v Iraku znova odkrita velikanska ležišča petroleja.

A tudi politične posledice tega boja bodo velike in ne samo priznanje sovjetske Rusije, revolucija na Kitajskem, temveč tudi evropski politični dogodki bodo imeli v boju petrolejskih magnatov svoj poslednji vzrok.

Na zunan se bo seveda govorilo o demokraciji, razoroževanju, večnem miru in drugih lepih stvareh. V resnici se pa bo oboroževanje nadaljevalo in lepega dne bodo morali ljudje na vojsko, ker se niso sporazumeli petrolejski magnati.

Neverjetno, za kakšne interese morajo dati ljudje svoje življenje.

Rockefeller.

KRATKE VESTI.

Med Japonsko in Rusijo je bila podpisana konvencija o ribolovu v Tihem oceanu.

Seljaško fakulteto ustanove sovjeti v Moskvi. Fakulteta bo imela te tri oddelke: poljedelsko-gospodarski, zadrudni in socialno-gospodarski.

Madjarski vojni ataše v Sofiji je bil sprejet od kralja Borisa v nastopni avdienci. Tudi bolgarska vlada namerava imenovati pri glavnih poslaistvih svoje vojne atašeje.

Za poljske parlamentarne volitve je bilo včlenjenih 33 kandidatnih list.

Komunistične in levosocialistične kandidatne liste za poljski parlament je glavna volivna komisija razveljavila.

Ivan Hribar:

MOJI SPOMINI.

Od 1853. do 1910. leta.

Grad Vinica pod Trško goro.

Ko nekega dne poučujem, stopita namreč v sobo graščak Germ in njegova soproga — Germ z »Jadransko Zarjo« v rokah. Na prvi pogled sem izprevidel, kaj bode. In res mi Germ pomoli »Zarjo« pod nos ter pravi: »Gospod inštruktor, ali so brali to-le? Kaj za en hudičev lump je pa to-le napisal?!« Odgovorim mu čisto prostodušno: »Jaz, gospod graščak. Saj to ni vendar nič hudega!« Germ je bil ob tem odgovoru ves izven sebe; a mož je bil redkih besedi in se ni mogel hitro izraziti. Samo videlo se mu je, da je strašno razsrjen in da išče besedi, s katerimi bi me bil prav hudo ozmerjal in morebiti celo iz hiše zapodil. To poslednje sem tudi sam pričakoval. Ko

17

pa gospa Germova — jako inteligentna in dobrodušna žena — vidi zadrego svojega moža, prasne v pristrčen smeh in pravi: »Ne bodi no siten! Kaj pa je to pravzaprav takega?« Germ jo pogleda, pogleda tudi mene — štirje učenci, ki so krog mize sedeli, so se brez tega že jako začudeno ozirali po nas vseh — in pravi: »No, naj bo; ali to naj si »zamerkajo«, da k nam nikoli več povabljeni ne bojo.« Stvar je bila s tem končana. —

V peti in šesti šoli smo za profesorja nemškega jezika imeli patra Stanislava Škrabca. Vsled nekam čudne njegove postave, neokretnega njegovega obnašanja in momljajoče izgovarjave se nam je zdel spočetka smešen. A kmalu smo izprevideli, da v možu tiči globoko znanje in dobili smo spoštovanje do njega. Obžalovail smo le, da je podučeval nemški jezik in ne slovenskega mesto dolgočasnega in malopodkovane patra Bogomirja Hleba. Pater Stanislav Škrabec me je izredno čislal. Moje nemške naloge je navadno dajal v šoli čitati in zameril tudi ni, če sem včasih v kaki nalogi, kar se svetovnega naziranja tiče, več povedal, kakor bi bil v okviru naloge povedati smel, pa tudi več, kakor se je strinjalo z njegovimi nazori in s šolskimi predpisi. Mož mi je ostal vedno v ugodnem spominu in — kakor sem kasneje videl, ko sem ga obiskaval na Kostanjevici — se me je spominjal tudi on rad.

O novomeški gimnaziji se je sicer rado govorilo kot o učnem zavodu manjše vrednosti. Mislim, da po krivici. Njeni absolventje so svoje življenjske naloge dobro izpolnjevali in so mnogi iz njih dosegli važne položaje in velike časti. Res je, da so na njej delovale nekatere učne moči, ki predmetom, ki so jih imele po-

učevati, niso bile popolnoma kos; toda kateri učni zavod nima takih učnih moči? Zato moram pa patrom frančiškanom v nekem drugem oziru dati sijajno izpričevalo. Sicer ne vsem, pač pa devetim desetinam izmed njih. Oni so bili prepričani rodoljubi, ki so ljubili slovensko mladino in so tudi v dobah najhujšega pritiska kot profesorji skrbeli, da je postala in ostala narodno zavedna. Še več: oni so znali odgajati značaje. Saj so kot prepričani in neupogljivi narodnjaki sami dajali vzgled, kakršnih se je v tem oziru našlo v oni dobi na naših srednjih šolah le malo.

Ko prebiram sedaj svoje slovenske šolske naloge, kar skoro umeti ne morem, da sem petošolec eno iz njih končal z besedami: »Podajmo si torej vsi Slavjani roke in prisezimo stati vsi za jednega, jeden za vse, da bo naše delo dober uspeh imelo, da procvete naša narodnost, naša omika, naša moč. Složno bratje, hajd junaci —« drugo pa z besedami: »Ali te pogled na naše veličastno gorovje ne bode spominjal, da delaš po vsej svoji moči za narod slovanski, da se izpolnijo besede pesnika, ki v slovanskej svoji navdušenosti govori:

»Duh bratstva, krotkij, veličavij,
Duh mira s nova voskresim
I skažem miru slovo Slavi,
Ješče ne slihanje jim. — Iv. Aksakov«.
(Duh zvišeni zbudimo spet,
Duh ljubki bratovstva, miru,
Glas Slave zadoni naj v svet,
In nauk nov naznanja mir.)

in da sem mesto karcerja ali vsaj ostre graje pod prvo dobil oceno »e« (odlično), pod drugo pa oceno »prav dobro«.

